

Expedice TAURUS do jeskyně Altınbeşik v Turecku v letech 2013–2016

“TAURUS” Expeditions 2013–2016: Exploration in the Altınbeşik Cave, Turkey

Evžen Janoušek¹

Abstract

The Altınbeşik Cave is a monumetal horizontal karst resurgence cave located in the Taurus Mts. in southern Turkey, 80 km ENE of Antalya. The cave was explored within nine expeditions of the GEOSPELEOS Caving Club of the Czech Speleological Society between 1989 and 2016. Almost 3 km of new corridors have been discovered during these expeditions, and the total cave length reached 5 km. Diving exploration of the distant cave parts and finalization of a general cave map were the goals of the expeditions between 2013 and 2016. High-quality photographing of the cave enabled creation of a unique virtual visit of the cave. The karst features located in the surroundings of the cave were also explored with respect to possible cave interconnection within the Altınbeşik–Büyük Düden cave system. The results of the expeditions are available through www.geospeleos.com.

1. Úvod

Členové Základní organizace 1-05 „Geospeleos“ České speleologické společnosti patří k speleologickým klubům, které působí v Českém krasu vůbec nejdéle. Počátky historie klubu lze sledovat již před vznikem České speleologické společnosti (ČSS), tedy před rokem 1978. Někteří její členové (V. Lysenko, K. Ovčarov, později i další) amatérsky působili v Českém krasu již od roku 1954 a od roku 1957 se stali členy Krasové sekce Společnosti Národního muzea (podrobnosti k počátkům klubu viz KADLEC et al. 2013). Později se členové klubu podíleli v roce 1978 na vzniku České speleologické společnosti a hned po vzniku společnosti byl klub etablován jako její samostatná základní organizace. Český kras byl ovšem členům klubu malý již od pradávných dob před vznikem ČSS, kdy se podíleli na řadě výprav do zahraničních jeskyní. Od roku 1989 členové klubu navštěvují turecké pohoří Taurus a provádějí zde speleologické a potápěčské expedice, především v jeskyni Altınbeşik. Cílem tohoto příspěvku je shrnout hlavní výsledky čtyř posledních expedic do této jeskyně, tedy výzkumů v letech 2013 až 2016. Další informace k jeskyni a expedicím lze nalézt v publikacích SCHMITTA (1986), SCHMITTA a HARDCASTLEHO (1987), JANOUŠKA a JÄGERA (2013), RUSKA a JANOUŠKA (2015), JANOUŠKA a DUFKA (2016) nebo JANOUŠKA (2017).

2. Jeskyně Altınbeşik a její okolí

Jeskyně Altınbeşik (37,03993N, 31,63106E) leží 80 km vsv. od Antalye u městečka Ibradi, výchozím místem je vesnice Ürünli. Až ke vchodu do jeskyně je možné dojet autem. Vchod je tvořen mohutným portálem širokým třicet a vysokým deset metrů s krásnou pláží a jezerem s čistou vodou. Osvětlené vstupní jezero dlouhé 300 m je pomocí raftů zpřístupněno pro turisty. Dále se dostanou jenom zkušenými speleology. Ti musí především vylézt 40 m vysokou stěnu, překonat pět hlubokých zavěšených jezer na nafukovacích člnkách a projít mohutnou chodbou k prvnímu sifonu. Vzdálenost od vchodu k sifonu je necelé dva kilometry (Japonská expedice 1987). A teprve tady začínají naše objevy. Sifon je sto metrů dlouhý a hluboký patnáct metrů. Mohutná chodba pokračuje dál přes další sifony, obrovské zařícené dómy a vysoké stěny ke dvěma sifonům, které se nám nepovedlo překonat. Jeden je hluboký 37 m a dále pokračuje, v druhém průzkum skončil po sto metrech v hloubce 15 m s volným

pokračováním. Celková délka našich objevů za prvním sifonem je 2 770 m, s denivelací 122 m, celkově jsme v jeskyni objevili téměř 3 000 m chodeb. Největší prostorou jeskyně je koncový dóm Geospeleos s rozměry 200 × 50 × 30 m. Za vysokých vodních stavů, například při jarním tání nebo vydatných deštích, vystoupá voda v jeskyni do takové výše, že je v celé délce protékána. V obdobích sucha zůstává voda v sifonech a zavěšených jezerech. V okolí jeskyně byl 31. srpna 1994 vyhlášen národní park („Altınbeşik Cave National Park“) a její vstupní část je od roku 2011 zpřístupněna veřejnosti. Jeskyně odvodňuje rozsáhlou oblast z. Tauru v okresech Ibradi, Derebucak a zřejmě i Manavgat. Barvicím pokusem, který byl proveden při stavbě přehrady na řece Manavgat, bylo prokázáno propojení jeskyně Altınbeşik s ponorovou jeskyní Büyük Düden na polji Kembos u Derebucaku. Přímá vzdálenost mezi těmito jeskyněmi je 31 km. Expedice TAURUS jsou mezinárodním projektem členů ČSS a jeskyňářů z tureckých klubů ASPEG, BUMAD, OBRUK a ÜTÜMAK. Při poslední expedici jsme také spolupracovali s geology z Mugla University a Istanbul University.

3. Expedice TAURUS 2013

Tato expedice byla první společnou expedicí s tureckými jeskyňáři po dlouhé přestávce od roku 1997. V jeskyni byla zmapována část za prvním sifonem až k sifonu Nesvik. Hlavní polygon za sifonem je dlouhý 2 106 m s denivelací 122 m. Před prvním sifonem byla objevena boční chodba s propastí Sedmnáctka s celkovou délkou 64 m a denivelací 16 m. V průběhu expedice byla pořízena fotodokumentace části jeskyně před prvním sifonem a byl natočen televizní dokument, který byl ještě téhož roku odvysílán v České televizi ČT1 v pořadu Objektiv.

4. Expedice TAURUS 2014

Kvůli extrémně vysokému stavu vody v celé jeskyni nepokračovaly průzkumné práce za sifonem, ale soustředily se na přední část jeskyně před sifonem. Od vchodu byl hlavní chodbou jeskyně zaměřen nový polygon, abychom získali napojení na souřadnice našich objevů za sifonem. V jeskyni bylo nafoceno šest zastávek virtuální prohlídky (virtuální prohlídka jeskyně je přístupná na www.geospeleos.com). Dále byla pořízena fotodokumentace fosilní části jeskyně (Galerie) nad vstupním jezerem a byl proveden průzkum a zaměření všech jeskynních vchodů na protějším svahu údolí řeky Manavgat. Při průzkumu terénu nad jeskyní v nepřehledném terénu nebyly objeveny žádné nadějně vstupní do propastí. Byla ale objevena propast u vesnice Cukurviran Cami. Má charakter jednoduché zvonovité šachty s hloubkou 80 m.

5. Expedice TAURUS 2015

Během expedice byl za prvním sifonem vybudován podzemní bivak, ve kterém se vystřídalo osm českých a tureckých speleopotápěčů.

¹Česká speleologická společnost, Základní organizace 1-05 Geospeleos;

<http://www.evzenjanousek.com>

Český kras (Beroun), XLIII (2017), 63–64, 1 obr.

© Muzeum Českého krasu, p. o., Beroun

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-87708-10-1

Obr. 1. Jeskyně Altınbeşik – hlavní chodba. Foto E. Janoušek.
Fig. 1. The Altınbeşik Cave – the main corridor. Photo by E. Janoušek.

V koncové části jeskyně byl proplaván 2 m hluboký a 15 m dlouhý sifon v jezeře Lake of Chance a za ním byly objeveny a zmapovány nové prostory v celkové délce 350 m. Nepodařilo se proplavat sifon Nesvik, dosažená hloubka ve strmě klesající chodbě byla 35 m. Co se dokumentačních prací týče, bylo dokončeno nasnímání virtuální prohlídky vstupní partie jeskyně a prostoru Galerie. Mimo vlastní jeskyni Altınbeşik byl prozkoumán několik desítek metrů dlouhý suchý ponor v vesnici Ormana.

6. Expedice TAURUS 2016

V jeskyni Altınbeşik se nám podařil průnik posledním závailem, objevili jsme největší dóm (s názvem Geospeleos) a 274 m chodeb ukončených sifonem (Temucin Aygen Sump). Průnik sifonem skončil po sto metrech v hloubce 15 m s možností dalšího pokračování. Kromě toho bylo nalezeno pokračování chodby u propasti Sedmáctka a byly nalezeny další dvě malé odbočky z hlavní chodby mezi čtvrtým a pátým jezerem, které spolu zjevně komunikují. V rámci výzkumných prací byly odebrány vzorky sedimentů a vody pro turecké geology. Radiotestem se nepodařilo najít propojení koncových částí jeskyně s povrchem. Při hledání signálu vysílače radiotestu na povrchu byly nalezeny nadějně propasti (Soví propast a Soví závrtová řada) přímo nad koncovou partií jeskyně Altınbeşik. V těchto místech jsme objevili také malou horizontální jeskyni. V širším okolí jeskyně Altınbeşik byla lokalizována a prozkoumána propast Düdenli Bagit (-56 m) a jeskyně Handos, vhodná pro další speleopotápěčský průzkum. U městečka Ibradi byl nalezen krátký, sedimenty zanesený suchý ponor s předsunutou retenční nádrží. Ponor leží přímo v ose pokračování jeskyně Altınbeşik.

7. Souhrn hlavních výsledků expedice

Členové ZO 1-05 „Geospeleos“ za pomoci tureckých speleopotápěčů provedli základní speleopotápěčský průzkum v části jeskyně za prvním sifonem. Dokončili jsme celkovou mapu všech známých částí jeskyně. Celková délka našich objevů je 2 858 m jeskynních prostor. Byla pořízena kvalitní fotodokumentace a unikátní virtuální prohlídka jeskyně. Prozkoumali jsme širší okolí jeskyně s ohledem na krasové jevy s možností propojení se systémem Altınbeşik–Büyükdüden.

Na všech expedicích se celkem vystřídalo 37 speleologů. Podrobné zprávy, virtuální prohlídky, fotografie, mapy a souřadnice GPS objevených jeskyní z expedic jsou zveřejněny na www.geospeleos.com. Připravuje se pokračování knihy Altınbeşik – Cesty ke Zlaté kolébce.

Literatura

- JANOÚŠEK E. (2017) Posedlost Zlatou kolébkou pokračuje. – *Speleoforum*, 36: 74–75. Česká speleologická společnost. Praha.
- JANOÚŠEK E., DUFEK O. (2016) Posedlost Zlatou Kolébkou. – *Speleoforum*, 35: 73–76. Česká speleologická společnost. Praha.
- JANOÚŠEK E., JÄGER O. (2013): *Cesty ke Zlaté kolébce, Expedice TAURUS '89, '90, '92, '95, '97*. – Česká speleologická společnost: 1–151. Praha (ISBN: 978-80-87857-14-4)
- KADLEC J., LYSENKO V., KÁCHA S. AND OTHER GEOSPELEOS CAVING CLUB MEMBERS (2013): *The Concise History of the GEOSPELEOS Caving Club*. – Příležitostný tisk k 16. Mezinárodnímu speleologickému kongresu 2013, bez ISBN. Czech Speleological Society: 1–29. Praha.
- RUSEK M., JANOÚŠEK E. (2015) Zlatá kolébka v Tureckých horách. – *Lidé a Země*, 2015 (08): 64–72. Praha.
- SCHMITT G. E., HARDCASTLE R. (1987): The mystery of Altınbeşik Dúdensuyu Magarasi, The cradle of gold. – *NSS News*, 45 (5): 72–75.

Výstavy fotografií, odkazy na videa:

- JANOÚŠEK E. (2015): Altınbeşik – Zlatá kolébka. – Soutěžní výstava „Czech Speleo Photo“ při Setkání jeskyňářů v Českém krasu 2015, 1. cena kategorie A.
- JANOÚŠEK E. (2016): Výstava fotografií Altınbeşik – Zlatá kolébka. – Viničný domek, Praha 12-Modřany.
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/217411010100127/video/518963>
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/11133443017-objektiv-svet-v-pohybu/215411033160008/>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096911352-objektiv/212411030400205/>